

در صفحه خانواده و مشاوره می خوانیم ...

روان شناسی شخصیت «محسن چاوشی»

موفقیت درگوشه عزلت!

امروز به سراغ تحلیل شخصیت پیچیده، جمع گریز و البته جنجالی و پر حاشیه خواننده پاپ مطرح کشور مان رفته ایم...

مروری بر دو خبر تلخ اخیر

از کودک آزاری تا سهل انگاری بزرگ!

ناصر رعیت نواز- در روزهای اخیر، دو اتفاق تلخ و تأمل برانگیز در صدر اخبار شبکه های اجتماعی قرار گرفت که بی هیچ مقدمه به بررسی آن می پردازیم.

هنر

پرونده

■ مربی مهد، استخوان بچه سه ساله را شکست!

کودک کازاری که دوماه پیش در آذرماه اتفاق افتاده، تازه پرپروز به دلیل ترس و احتیاط والدین کودک، رسانه ای شد. حادثه ای که در یکی از مهدکودک های تهران شکل گرفت و طی آن، خشونت و آزار یک مربی مهدکودک در برخورد با یک پسر بچه سه ساله از خردسالان مهد، باعث شکستگی استخوان ترقوه بچه شد. اتفاق تلخی که دوماه مسکوت ماند و در نهایت نه از سوی مدیر و مسئولان مهد بلکه با پیگیری مادر بچه و به لطف وجود شبکه های اجتماعی، دیروز برملا شد. مادر این کودک در این باره به خبرگزاری ایسنا گفته: «یکی از روزهای آذرماه، هنگام مراجعه به مهدکودک، متوجه گریه شدید پسرم شدم؛ وقتی علت را پرسیدم، گفتند یکی از کودکان مهد با او درگیر شده و هلس داده است. سریع پسرم را به بیمارستان رساندم و به دلیل این که پزشک قادر به تشخیص منشأ درد نبود، از کل بدن عکسبرداری کردیم و طی این عکسبرداری ها مشخص شد استخوان ترقوه پسرم شکسته است!» مادر این کودک سه ساله درباره چگونگی کشف حقیقت ادامه داد: «با مراجعه به مدیر مهدکودک از او خواستم فیلم دوربین مدار بسته روز حادثه را به من نشان دهد و با دیدن فیلم متوجه شدیم پسرم نه به خاطر هل دادن همکلاسی که توسط مربی کارآموز آنچنان پرتاب شده که با وجود کفیوش نرم کف کلاس، استخوان ترقوه اش شکسته است!» حادثه ای تلخ که ناشی از خلاهای نظارت و ارزیابی بر کار و فعالیت کارآموزان و مربیان مهدکودک ها و ناهنجاری های تلخ موجود در جامعه است!

■ یک نوزاد، پاسوز بی دقتی کادر درمانی!

باز هم یک پرونده خطای پزشکی تلخ! این بار کمی، فقط کمی دقت و رعایت حرفه ای تزریق سرم کافی بود تا از پیش آمدن حادثه ای ناگوار برای یک کودک جلوگیری شود. اما بی دقتی که این بار در قالب اشتباه در جاگذاری آنژیوکت بروز کرد، باعث شد محلول سرم به جای رگ به زیر پوست کودکی که سرم برایش تجویز شده بود برود و باعث سوختگی و از بین رفتن بافت پای کودک شود! این حادثه هم حدود یک ماه قبل در یکی از بیمارستان های دولتی تهران اتفاق افتاد، اما تازه پرپروز رسانه ای شد. پدر این پسر بچه در باره چگونگی ماجرا به خبرگزاری فارس گفت: «به دلیل این که نوزادمان زودتر از موعد به دنیا آمده بود دچار مشکل تنفسی در بیمارستان دولتی بستری شد. زمانی که برای ملاقات رفتم متوجه سوختگی عجیب و شدید پای فرزندم شدم. وقتی که از کادر درمانی دلیل سوختگی را پرسیدم آن ها این مسئله را نه تنها در ایران، بلکه در تمام کشورها مسئله ای که به عقیده دانشمندان گذشت ۲۰ روز از این حادثه، وضعیت پای فرزندم بدتر شد و تنها کاری که در بیمارستان برایش انجام دادند پانسمان سطحی و استفاده از پمادهای سوختگی بود. وقتی وضعیت فرزندم را برای چند پزشک توضیح دادم، آن ها اعلام کردند که آنژیوکت سرمی که برایش تزریق شده، داخل رگ نبوده و مواد سرم زیر پوست تزریق شده و این مسئله باعث از بین رفتن بافت پای کودک شده است. فعلا کادر بیمارستان قول داده اند اقدامات لازم را انجام دهند و مدام اعلام می کنند نگران هزینه های درمان نباشید ولی ما جدا از این که در حق نوزادمان ظلم شده به شدت ناراحت هستیم و انتظار داریم مسئولان پاسخگوی این وضعیت باشند.»

«بخشی از محتوای این پرونده از طریق گفت و گوی زندگی سلام با خانم دکتر زنب خراسانی، پزشک عمومی و مشاور ژنتیک تهیه شده است. دکتر خراسانی در بنیاد ژنتیک خراسان رضوی مشغول به کارند. بنیاد ژنتیک خراسان رضوی در تیرماه سال ۸۸ با هدف کاهش معلولیت ها و کمک خیران تأسیس شد. خدمات این بنیاد شامل آزمایش های تشخیص طبی، ژنتیک پزشکی و مشاوره های ژنتیک است. ارتباط با این بنیاد، از طریق کانال تلگرامی: @honyadgenetic امکان پذیر است. ضمن این که صفحه سلامت زندگی سلام، از طریق سامانه پیامکی ۲۰۰۰۹۹۹ پاسخگوی سوالات شما در زمینه ژنتیک خواهد بود.

مهین رضانی، سعیده علیرضا - اولین بار ارسطو، از فیلسوفان یونان باستان، بیش از دوهزار سال قبل، از انتقال صفات والدین به فرزند، از راه خون حرف زد. از زمان ارسطو تا مندل (پدر علم ژنتیک)، این عقیده تغییر چندانی نکرد ولی سالیان اخیر، دانشمندان علم ژنتیک در سراسر جهان با آزمایش و تحقیقات متعدد به چگونگی و جزئیات ساختمان مولکولی و مقوله توارث در انسان پی برنده هر چند هنوز هم سوالات زیادی در این زمینه وجود دارد. علم ژنتیک با توجه به تأثیر مستقیمش بر تولد فرزندان سالم از والدین سالم که به نیروی انسانی سالم و کارآمد به عنوان یک سرمایه ارزشمند برای جامعه می انجامد، علم بسیار مهمی به حساب می آید. در پرونده امروز «زندگی سلام» سعی کرده ایم بنا به ظرفیت یک صفحه، نگاهی داشته باشیم به گستره وسیع علم ژنتیک، به خصوص جنبه های کاربردی آن مثل بررسی آزمایش ها و مشاوره ژنتیک. با ما همراه باشید.

در مشاوره های ژنتیک قبل از ازدواج چه اتفاقی می افتد؟

در مشاوره های ژنتیک قبل از ازدواج، در صورت وجود احتمال بیماری، توضیحات لازم به زوجین داده می شود اما تصمیم نهایی با خانواده است. ما فقط نتایج مشاوره را با توجه به آزمایش ها و وضعیت شجره نامه و سوابقی که می پرسیم به اطلاع طرفین می رسانیم و در نهایت خودشان باید درباره شروع زندگی مشترک تصمیم بگیرند.

فرایند غربالگری بارداری چیست؟

غربالگری بارداری، سلسله آزمایش هایی است که برای همه زوج ها چه در ازدواج فامیلی و چه غیر آن، انجام می شود. چرا که در غربالگری، همه بیماری هایی که در همه موارد، احتمال شکل گیری شان وجود دارد، بررسی می شود. به طور معمول اتفاقات مشکل ساز برای جنین، قبل از هفته ۱۸ بارداری بروز می کند و غربالگری ها باید در این بازه زمانی انجام شود. انجام غربالگری به تمام مادران در همه سنین توصیه می شود. غربالگری در سه مرحله «سه ماهه اول - ۱۳ تا ۱۷ هفته ای»، «سه ماهه دوم - ۱۵ تا ۱۷ هفته ای» و «سونوگرافی کامل (آنومالی اسکن)» انجام می گیرد. طی فرایند غربالگری، مشاور از طریق سوالاتی که می پرسد، شجره نامه فرد را تا سه نسل مشخص می کند. در مواردی مقاومت هایی برای ارائه اطلاعات وجود دارد که کار را سخت می کند اما باید بدانیم این اطلاعات محرمانه باقی می ماند و شجره نامه که کامل شد، تحلیل کامل به زوج ها ارائه می شود تا راهکارها و راه حل های لازم در مواقع ضروری، بررسی و اجرا شود.

جهش ژنتیکی چیست؟

ژن ها رمزهایی اند که به طور نمادین حاوی پیام هایی درباره بسیاری از صفات هستند. ژن های دست ها، هر لحظه پیام هایی مبنی بر ساخته شدن سلول های دست صادر می کنند و به همین نحو، ژن های بقیه اعضای بدن. هنگامی که یک سلول تقسیم می شود، همه اجزای سلول مادر در سلول جدید هم یافت می شود. دقیقاً مانند کپی از یک برگه کاغذ که برگه اصلی و کپی، عین همدیگر هستند. حالا تصور کنید شما برگه ای را کپی بگیرید و در برگه اصلی عدد ۳ نوشته شده، اما در برگ کپی، دندانه عدد ۳ افتاده و به ۲ تغییر عدد شده. حالا تصور کنید شما ژنتیکی هم به همین شکل است؛ یعنی توالی نوکلئوتیدها تغییر کرده یا به اصطلاح، جهش ژنتیکی رخ داده است. ناگفته پیداست سلول جدید به دلیل این که ژن های جدیدی دارد، رمزهای جدیدی هم دارد. این رمزهای جدید، می توانند به نفع یا به ضرر فرد تمام شوند.

کدام يك از زیر شاخه های ژنتیک در زندگی ما کاربرد بیشتری دارد؟

به راحتی نمی شود گفت کدام یک از رشته های این علم در زندگی ما کاربرد بیشتری دارد، چرا که هر کدام در جایگاه خود از ارزش بالایی برخوردار است و همه شاخه ها و زیر شاخه های آن، در ارتباط با هم و همانند یک رشته در هم تنیده است که جامعه بشری اگر نتوانیم در ابتدای راه، در نیمه راه رها نکنیم آن است. برای مثال از جمله کاربردهای ژنتیک می توان به شبیه سازی و همانندسازی که به عقیده دانشمندان، تحول بزرگی در علم پزشکی ایجاد کرده اشاره کرد. تولید پلاستیک، قابل تجزیه، تولید انرژی های تجدید پذیر، اصلاح نباتات، محصولات تراریخته، استفاده از ژن درمانی برای درمان سرطان ها و ... از جمله کاربردهای تأثیر گذار علم ژنتیک در زندگی ماست.

پاسخ به رایج ترین سوالات درباره ژنتیک

سیرتاپياز ژنتیک

ژنتیک به زبان ساده یعنی چه؟

ژنتیک، خمیر مایه فرد و صفاتی است که با آن متولد می شویم و ویژگی هایی مانند رنگ مو، خلق و خو، شرایط جسمی و رفتاری را شامل می شود. هر چند محیط هم بر ظاهر و رفتار آدم ها بی تأثیر نیست. واضح است که بخش زیادی از بیماری های جسمی و خلقی، ریشه ژنتیکی دارد، گرچه ژن بعضی هایشان هنوز شناسایی نشده است. برخی از بیماری ها هم پلی ژنیک هستند، یعنی چندین ژن در بروز آن موثر است که بیماری های درگیر کننده روان، جزو این دسته است.

علم ژنتیک به چه مسائلی می پردازد و چه شاخه هایی دارد؟

علم ژنتیک یکی از شاخه های مهم علوم زیستی است که به بررسی قوانین «تشابه» یا «عدم تشابه» بین موجودات و به عبارتی انتقال اطلاعات بیولوژیکی از یک سلول به سلول دیگر، از والد به فرزند و از یک نسل به نسل دیگر و ویژگی های فیزیکی و شیمیایی ناشی از این انتقال می پردازد. ژنتیک به بخش های مختلف از جمله ژنتیک پزشکی، ژنتیک انسانی، ژنتیک مولکولی و زیر شاخه های آن تقسیم می شود.

تاریخچه علم ژنتیک چیست؟

آفرینش شناسی یا ژن شناسی از ریشه کلمه یونانی Gemo به معنی آفرینش، بخش مهمی از دانش زیست شناسی به حساب می آید که به بررسی ابعاد متنوع مقوله وراثت می پردازد. ژنتیک یکی از قدیمی ترین علوم است که بشر به آن توجه داشته و مدارک زیادی که طی کاوش های باستان شناسی به دست آمده، حکایت از آن دارد که پیشینیان در موردی مثل اصلاح نژاد دام ها و پرورش گیاهان با باردهی بیشتر، به علم ژنتیک توجه داشتند. اما از حدود یک قرن پیش علم ژنتیک وارد مرحله جدیدی شد که انقلابی در زمینه زیست شناسی به وجود آورد. یک کنشش اتریشی به نام «گریگور مندل» اولین کسی بود که توانست قوانین حاکم بر انتقال صفات ارثی را با آزمایش بر روی گیاه نخودفرنگی شناسایی کند. در سال ۱۹۰۰ میلادی، بررسی دوباره قوانین ارائه شده از سوی مندل، باعث شد نظریات او مورد توجه و قبول قرار گیرد و مندل به عنوان پدر علم ژنتیک شناخته شود.

برخی از مطرح ترین چهره های ژنتیک ایران و دنیا چه کسانی اند؟

• والتر فلمینگ، سلول شناس اتریشی که در سال ۱۸۸۲ اصطلاح میتوز (Mitosis) را که به معنی تقسیم سلولی است مطرح کرد.
• ویلیام لودریک بوهاوس، ژنتیک دان و فیزیولوژیست دانمارکی که در سال ۱۹۰۵ با مطرح کردن اصطلاح ژن (Gene) بر تفاوت بین ژن ها و صفات تأکید داشت.
• دیوید رایش، باستان شناس ژنتیکی که طی ۳۰ سال، برای کشف نمونه های نادر استخوان و دندان وقت گذاشت تا دی ان ای کافی برای مطالعه ژن های انسان های پیشین وجود داشته باشد.
• پروفیسور حسین نجم آبادی، فوق تخصص ژنتیک پزشکی و یکی از مطرح ترین و مهم تر، مشاوره های قبل از ازدواج است که زوجین، از خطرات احتمالی که ممکن است در زمان بارداری جنین را تهدید کند مطلع می شوند و این اطلاع کمک می کند به شکل برنامه ریزی شده برای بارداری اقدام کنند. در هر ازدواج ۳ تا ۴ درصد، احتمال اختلال ژنتیکی وجود دارد که در ازدواج های خوشاوندی به ۴ تا ۶ درصد می رسد (تقریباً ۲ برابر). در خانواده هایی که ازدواج های فامیلی در چندین نسل متوالی وجود دارد، که در دلیل افزایش ضریب هم خونی افراد، احتمال اختلالات ژنتیکی بالاتر است.

مشاوره قبل از ازدواج مهم تر است یا مشاوره قبل و حین بارداری؟

غربالگری دوران بارداری تا حد زیادی مشکلات احتمالی جنین را مشخص می کند اما از آن مهم تر، مشاوره های قبل از ازدواج است که زوجین، از خطرات احتمالی که ممکن است در زمان بارداری جنین را تهدید کند مطلع می شوند و این اطلاع کمک می کند به شکل برنامه ریزی شده برای بارداری اقدام کنند. در هر ازدواج ۳ تا ۴ درصد، احتمال اختلال ژنتیکی وجود دارد که در ازدواج های خوشاوندی به ۴ تا ۶ درصد می رسد (تقریباً ۲ برابر). در خانواده هایی که ازدواج های فامیلی در چندین نسل متوالی وجود دارد، که در دلیل افزایش ضریب هم خونی افراد، احتمال اختلالات ژنتیکی بالاتر است.

